

sager kun beskikket advokat i under 20 pct. af sagerne, og beskikkelsen var her ikke sammenfaldende med, om der blev afholdt en mundtlig forhandling i retten. Derimod blev der afholdt retsmøde i de fleste sager om lavværgemål, herunder sager om ændring af umyndiggørelse til lavværgemål, og advokater medvirkede i knap 1/3 af sagerne. To særegne træk ved umyndiggørelsessagerne var herudover, at protester eller frifindelsespåstande var sjældne, og at ankeprocenten var meget lav.

For udvalgets overvejelser har endvidere bestemmelsen i Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 6, stk. 1, været af central betydning. Af denne bestemmelse antages at følge, at den, der kommer under værgemål, har krav på inden en rimelig frist at få afgørelsen prøvet ved retten.

Udvalget har foreslået, at hovedreglen om administrativ behandling ved statsamtene skal gælde for sager om værgemål efter lovforslagets § 5 og § 7, og at det samme skal gælde afgørelser efter §§ 8 – 10 om ændring og ophævelse af værgemål. Derimod foreslår udvalget, at domstolene bliver enekompetente til at træffe afgørelse om iværksættelse af værgemål efter lovforslagets § 6 om fratagelse af den retlige handleevne.

Udgangspunktet om administrativ behandling af sager om værgemål efter § 5 og §§ 7 – 10 fraviges, hvis statsamtet finder det betænkeligt at behandle sagen administrativt. Sagen oversendes da til afgørelse ved retten.

Udvalget foreslår som nævnt, at reglerne om den saglige kompetence også skal finde anvendelse på afgørelser efter lovforslagets §§ 8 – 10 om ændring og ophævelse af værgemål. Følgen heraf er, at det er uden betydning, hvilken myndighed der har truffet den afgørelse, der nu er tale om at ophæve eller ændre. Der er således efter reglerne i lovforslaget ikke noget i vejen for, at statsamtet udvider, indskrænker eller ophæver et værgemål, der er iværksat ved dom. En anmodning fra den, der er frataget den retlige handleevne efter § 6, om ophævelse af denne foranstaltning vil dog, bortset fra oplagte tilfælde med en klar lægeerklæring, antagelig som regel blive oversendt til afgørelse ved retten, fordi det findes betænkeligt at behandle sagen administrativt.

Justitsministeriet er enig med udvalget i, at det er hensigtsmæssigt, at de mindre indgribende afgørelser om værgemål kan træffes af statsamtene. Efter lovforslaget bliver det således op til statsamtet at vurdere, om statsamtet selv eller retten bør træffe afgørelse om værgemål i de sager, der ikke indebærer stillingtagen til spørgsmålet om fratagelse af den retlige handleevne, jf. § 6. Det foreslås endvidere i overensstemmelse med forslaget i betænkningen, at statsamtets afgørelse om, at sagen kan behandles i statsamtet, ikke kan indbringes for højere administrativ myndighed, men statsamtets afgørelse i værgemålsagen vil kunne indbringes for retten.

Med hensyn til den *stedlige kompetence* er grundreglen ifølge forslaget ligesom efter gældende ret

den, at sagen skal gennemføres der, hvor den, som begæres sat under eller er under værgemål, har bopæl.

Der henvises i øvrigt til det samtidig hermed fremsatte forslag til lov om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Ændringer som følge af værgemålsloven), hvorved reglerne i retsplejelovens kapitel 43 om rettens behandling af sager om værgemål foreslås ændret.

5.2.2. Domstolsprøvelse

Det foreslås, at statsamtets afgørelse om værgemål efter § 5 eller § 7 – § 10 kan forlanges indbragt for retten inden fire uger fra det tidspunkt, hvor der er givet meddelelse om statsamtets afgørelse. Oversides fristen, kan der i stedet fremsættes anmodning om ændring eller ophævelse af værgemålet, og statsamtets afgørelse herom vil da kunne indbringes for domstolene.

Anmodning om prøvelse af statsamtets afgørelse om værgemål hindrer ikke værgemålets iværksættelse eller opretholdelse, medmindre retten bestemmer andet.

Udvalget har overvejet, om domstolsprøvelsen burde begrænses, således at den kun omfatter statsamternes positive afgørelser, men ikke nægtelser af iværksætte værgemål. Udvalget har imidlertid foreslået, at der skal være en adgang til at indbringe alle afgørelser om værgemål, der vedrører værgemålslovens § 5 og § 7, for domstolene, også når afgørelserne er truffet efter §§ 8 – 10 om ændring og ophævelse af værgemål. Lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed. Retten skal ved behandlingen foretage en fuldstændig ny prøvelse af alle sider af sagen.

Adgang til at kræve en sag indbragt for domstolene har den samme kreds af personer og myndigheder, som efter lovforslaget kan fremsætte anmodning om værgemål eller ophævelse heraf, jf. de almindelige bemærkninger nedenfor afsnit 5.2.3. Adgangen er uafhængig af, om det er den samme person eller myndighed, som i sin tid rejste sagen. Henvendelse med anmodning om domstolsprøvelse skal ske til statsamtet, der oversender sagen til retten.

5.2.3. Anmodning om værgemål

Lovforslaget er udformet i overensstemmelse med udvalgets forslag om, at der i loven fortsat skal være en afgrænsning af, hvilke *privatpersoner* der kan rejse sag om værgemål. Det foreslås, at der ligesom i dag skal kunne tages initiativ til værgemål af ægtefællen, børn, forældre og søskende. Endvidere gives andre blandt de nærmeste adgang til at rejse sag om værgemål. De nærmeste kan være f.eks. bedsteforældre og børnebørn, som også i dag har mulighed for at anmode om værgemål. Som noget nyt vil f.eks. også en samboende og en nevø eller niece, afhængigt af forholdene, kunne henregnes blandt de nærmeste. Hvem der er omfattet af begrebet »de nærmeste«,